

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

660 ספרים תשס"ו חנה י"ג ע"פ

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: יום ל"ג בעומר מסוגל לגאולה

ממשה רבינו ע"ה וכמו שמשה ברח מפני חרב פרעה, והשיג שלימותו שם במדבר, כך הרשב"י ברח מפני הקיסר והשיג שלימותו שם במערה המדברה בלוד. ע"כ.

והרחיב את הדברים החיד"א בהגותיו ניצוצי אורות לזוה"ק (בהקדמה דף יד:), דע, כי הרשב"י ע"ה היה ניצוץ משה רבינו ע"ה, ודורו היה בבחינת דור דעה, ולכן התחיל ספר הזוהר במלת "בריש", שהוא ראשי תיבות: רבי שמעון בן יוחי, ולכן זכה רשב"י לראות מעלת דור המדבר כנזכר בזוהר פרשת שלח לך. ואמר שם, דלא הוה כדרא דמדברא אלא דרא ידיה עד דייתי מלכא משיחא, שהוא גם כן ניצוץ משה רבינו ע"ה.

ולכן עשה ספרא דצניעותא ה' פרקים, כנגד חמשה חומשי תורה, ולכן ברח מפני הקיסר באמרם שמעון שגינה יהרג, כמו שברח משה מפני פרעה, ושם השיג שלימותו במדבר, וכן השיג רשב"י שלימותו במערה במדברה בלוד, כי שם נגלו אליו האלוקים. עכ"ד מרן החיד"א.

ובזהר חדש (רות דף קד:) אמר רבי מאיר על רשב"י: "שבחא דיליה מי יכיל למיקם ביה, מי לאו גדול כמשה".

מוסיף על כך בספר שער יששכר (מאמר ימי החג ליום ג' דסוכות עמ' ש"ח) וז"ל: וגם תראה לפלא כי גם ל"ג בעומר בגימטריא משה, שהוא פטירת רשב"י, שהיה שורש נשמת משה רבינו, על כן לעולם אותו יום בשבוע שחל בו ל"ג בעומר אז חל בו באותו יום בימי הסוכות, אח"כ, יום ד' אושפיזא דמשה רבינו.

ומהסיבה הזו נבחר רבי שמעון מכל התנאים שהוא יהיה המנחיל את תורת הנסתר, וכמו שכתב בעל התניא בסידורו (שער ל"ג בעומר) וז"ל: הנה ידוע ששורש נשמת רשב"י, היה מניצוץ משה רבינו ע"ה, ולכן היה התגלות סודות התורה ופנימיותה על ידו דוקא, ולא על ידי תנא אחר... כמו שהיתה התגלות התורה הנגלית על ידי משה רבינו. עכ"ל.

הרי לנו כי יש שייכות בין משה רבינו לרבי שמעון בר יוחאי, ואכן אף משה רבינו שייך לבחינת שבת קודש.

כפי שמובא במסכת שבת (נפ): דרש רבי סימאי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל, קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום, שנאמר (כי תשא ל"ג, ו) "וַיִּתְּנָצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָתָם מֵהָר חוֹרֵב" וכו'. אמר רבי יוחנן: וכולן זכה משה ונטלן, דסמיך ליה (שם פסוק ז') "וּמִשָּׁה

יום ל"ג בעומר מאיר וזורח לכל ישראל באורות זוהרים עליונים, יום עילאי ומקודש. רגשות קודש עולים וגואים בלב כל יהודי בשמחתו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי אשר "לכל ישראל האיר בסוד תורה הבהיר". וממילא שפע קודש יורד מן השמים ביום הגדול הזה. "עולו ואתכנסו להילולא דרבי שמעון".

כתב הגר"ח פאלאג'י בספרו מועד לכל חי (סימן ז' סעי' י'): ליל ל"ד לא יאמר תחנונים בקריאת שמע אם בא לישן קודם ד' שעות, כדין מוצאי שבת וראש חודש, ועיין מה שכתבתי בקונטרס כף החיים. ע"כ. הרי לנו כי קדושת יום ל"ג בעומר קדושה גדולה ועצומה מאוד כודגמת שבת קודש, שהקדושה ממשיכה גם במוצאי היום ולכן לא אומר בלילה שאחרי תחנון.

ואכן מצינו בזוהר הקדוש באדרא רבא (פרשת נשא דף קמד:) כי רשב"י נקרא בתואר "שבת" וז"ל: רבי יהודה קארי ליה שבת דכולהו שיתא מניה מתברכין, דכתיב "שבת לה' קודש לה'", מה שבת לה' קודש, אוף רבי שמעון שבת לה' קודש. ע"כ.

ממילא יום ההילולא שלו דומה הוא לשבת קודש, שקדושתו נמשכת גם לאחר יציאת היום.

זהו הטעם למנהג ישראל קודש לשיר את השיר 'בר יוחאי' בליל שבת קודש, וכפי שהביא בספר טעמי המנהגים שבספר אדרא קדישא להגרא"ז מרגליות זצוק"ל וז"ל: בר יוחאי נדפס פעם ראשונה בשנת שפ"ג בספר תפוחי זהב. שיר זה נתקבל בכל תפוצות ישראל, ונדפס בכל סידורי הספרדים, וגם בסידורי אחינו האשכנזים. ונוהגים בארצות המערב לשוררו בכל לילי שבת קודש קודם הסעודה, ובארצנו הקדושה נוהגים אחינו הספרדים לשוררו בכל לילי שבת קודש אחרי קבלת שבת, ובצפת ובמירון נהגו לשוררו גם אצל אחינו האשכנזים בכל לילי שבת קודש קודם ברכו, תוכן השיר עמוק עמוק מי ימצאנו...

בזה נבאר בדרך חדשה את השייכות בין רבי שמעון בר יוחאי למשה רבינו. כי דוע רבי שמעון בר יוחאי מכוונה בזוהר הקדוש בשם "בוצינא קדישא", וכתב על כך הרה"ק רבי שלום בזוגלו ע"ה בספרו מקדש מלך: "כי שם 'בוצינא' כינוי לניצוץ משה רבינו עליו השלום. ע"כ.

והמקור לכך הוא בדברי רבינו האריז"ל בליקוטי הש"ס (ריש מסכת שבת) וז"ל: דע כי הרשב"י עליו השלום, היה ניצוץ

לְקַח אֶת הָאֶהָל. אמר ריש לקיש: עתיד הקב"ה להחזיר לנו, שנאמר (ישעיה ל"ה, י) "וּפְדוּנִי ה' וְשׁוּבוּן וְבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים", שמחה שמעולם על ראשם. ע"כ.

וכתבו התוספות: שני כתרים, של הוד היו, לפיכך כשנטל משה קרן עור פניו. ע"כ. ומבואר ששני הכתרים שניתנו לישראל במתן תורה ונלקחו מהם וניתנו למשה רבינו, הם הביאו לקירון עור פניו של משה רבינו.

ואף רבי שמעון בר יוחאי, שזכה לבחינת שבת גם ביום חול, אף הוא זכה שקרנו פניו וכפי שרבי שמעון בר יוחאי ב'אדרא רבא' (פרשת נשא דף קלב:) מעיד על עצמו שזכה כי קרנו פניו כמו משה רבינו (וז"ל תרגום): מעיד אני עלי שמים וארץ עליונים שבעליונים, שהנני רואה כעת מה שלא ראה אדם מיום שעלה משה שנית להר סיני וכו'. ועוד, שאני יודע שפני מאירין ומשה לא ידע ולא הסתכל, זהו שאמר הכתוב (כי תשא ל"ד, כ"ט) "וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פְּנֵיו". ע"כ.

ומספר בזוהר הקדוש (פרשת שמות דף לח.), שפעם אחת כשרשב"י אמר דברי תורה, וכשסיים נגשו אליו שני התנאים הקדושים רבי חייא ורבי יוסי והשתטחו על הארץ בפניו ונשקו את ידיו ובכו ואמרו דברי שבח על רשב"י וכה אמרו: עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כדוגמת של מעלה, עשה חומות העיר ושעריה, מי שעולה לא עולה עד שיפתחו השערים, מי שעולה לא עולה עד שיתקנו את מדרגות החומה, מי יכול לפתוח את שערי העיר הקדושה? ומי יכול לתקן מדרגות החומה? זה רבי שמעון בר יוחאי שהוא פתח שערים של סודות החכמה, והוא תיקן מדרגות עליונות.

הוסיפו עוד שני התנאים ואמרו: וכתב 'ראה כל זכורך את פני האדון ה'', מאן פני אדון ה'? דא רבי שמעון בר יוחאי. כלומר, שאדונינו הרשב"י נקרא פני השכינה לפי שהשכינה שורה אצלו תמיד ולכן צריך לְהִרְאוֹת לפניו (ע"פ פירוש מתוך מדבש).

ועוד מצינו במדרש (בר"ר יא, ב) עה"כ (בראשית ב', ג) "ויברך אלקים את יום השביעי" - ברכו במאור פנים, שאינו דומה מאור פנים של אדם בשבת ממאור פניו בחול. על סמך מדרש זה, הסביר ב'שפת אמת' את ההלכה, שבשבע ברכות המתקיים בשבת אין צריך פנים חדשות בכדי לברך (ש"ע אבן העזר סימן ס"ב סעי' ח'). והוא משום שבשבת מקבלים מאור פנים חדש, והרי זה עצמו הפנים החדשות.

ויש לתת טעם למאור פניו של היהודי בשבת קודש, כי כל יהודי זוכה בשבת קודש לקבל ממש רבינו חזרה את הכתרים שנקלחו ממנו במתן תורה.

וכפי שמצינו להאריז"ל בשער הכוונות (דף ס"ו ע"א), כשעלה משה רבינו להר סיני לקבל את התורה, זכה לקבל אלף אורות, אבל כשחטאו ישראל בעגל וניטלו מהם שני הכתרים, איבד גם משה את אלף האורות שניתנו לו, ונשאר אצלו רק אור אחד מתוך האלף.

אולם מאחר שלא איבדו בחטאו אלא בחטא ישראל, לכן משלים לו הקב"ה את אלף האורות החסרים, על ידי שנותן לו בפיקדון את כל הכתרים שניטלו מישראל, ובלשון קדשו: "תכין אל מה שביארנו בענין 'ישמח משה במתנת חלקו', כי כשעלה משה רבינו ע"ה אל הר סיני לקבל התורה, ניתנו אליו אלף חלקי אורה הנרמזים באלף רבתי דאדם שת אנוש בדברי הימים (א' א' א') וכשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ממנו בעוון ישראל, ולא נשתייר בו רק חלק אחד מן האלף, והיא סוד האלף זעירא (ויקרא א-א) ד'ויקרא אל משה'.

ולפי שמשלה לא איבדו על ידי חטא עצמו אלא בעוון ישראל, לכן הקב"ה משלים אליו אלו האלף חלקים מחלקם של ישראל, שהם בחינת אותם האורות והעטרות והעדיים שקבלו ישראל בהר סיני ואחר כך נתנצלו ונתפרקו מהם, כמו שאמר הכתוב (שמות ל"ג, ו') "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדִים מֵהָרוּב", ומשה נטלם, ונטלם בחלקם של ישראל".

וממשיך האריז"ל לבאר, כי בכל שבת חוזר המצב כמו שהיה בשעת מתן תורה לפני חטא העגל, כי בכניסת השבת זוכה משה רבינו לקחת בתוספת קדושת שבת את אלף האורות שנאבדו ממנו בחטא העגל, וכיון שהוא מקבל בחזרה את האורות שלו, הרי הוא מחזיר לישראל את כל הכתרים שלהם.

וז"ל: "והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת, חוזר משה רבינו ע"ה לקחת אותם האורות של אלף חלקים שלו עצמו שנאבדו ממנו, ולוקחם בסוד תוספת קדושת שבת, וכיון שלוקחם משלו, הוא מחזיר לישראל אותם האורות שלקח מחלקם, ואלו האורות ניתנים לישראל בכל ערב שבת בסוד תוספת קדושת שבת".

על פי האמור מבאר האריז"ל את נוסח התפילה בתפילת שחרית לשבת: "ישמח משה במתנת חלקו", ובלשון קדשו: "זה סוד 'ישמח משה במתנת חלקו'. פירוש, כי משה הוא שמח עתה ביום השבת, במתנת חלקו עצמו הראשונים שנאבדו ממנו, ועתה ניתנו לו במתנה ביום השבת... 'כי עבד נאמן קראת לו', כי אף על פי שהפקיד השם יתברך בידו פיקדון חלקם של ישראל, הנה עתה ביום השבת הוא עבד נאמן להחזיר הפיקדון לבעליו והם ישראל. וביאר מה ענין מתנת חלקו הנזכר, ואמר כי היא 'כליל תפארת', אשר 'בראשו נתת לו בעמדו לפניך על הר סיני' ונאבדה ממנו, ועתה חזר השם יתברך ליתנה לו במתנה".

נמצא כי משה רבינו ורבי שמעון בר יוחאי זכו לדרגת שבת קודש אף בימות החול וזה התבטא במאור פניהם.

בזה יבואר כיצד רבי שמעון בר יוחאי מצילנו משכחת התורה וכפי שמצינו בשבת (קלח:): תנו רבנן, כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר "הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'". וכו'. רבי שמעון בן יוחי אומר: חס ושלוש שתשתכח תורה מישראל, שנאמר "כי לא תשכח מפי זרעו", אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו ולא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד. ע"כ.

הרי לנו שרבי שמעון מסלק את השכחה ומביא לידי זיכרון, ואף הוא מחמת בחינת שבת המסוגלת לזיכרון.

וכמו שכתב בספה"ק שפת אמת (פר' כי תשא, תרס"ב) וז"ל: שבת וכו' הוא יומא דנשמתא יומא זכירה דלית ביה שכחה, דכל השכחה מצד הגוף ובשבת נתגלה זה שורש התורה ומשה רבנו ע"ה כמ"ש מ'זמור ש"ר ל'יום ה'שבת ר'ת למש"ה והתורה שלומדין בשבת אין בה שכחה. ע"כ.

ולא רק יום השבת מועיל לזכירה אלא אף לימוד במסכת שבת, וכפי שכתב בספר אמרי ברוך (ויזניץ דף ל' ע"ב), שאיש אחד בא בקובלנה לפני האדמו"ר מוויזניץ זצ"ל, בהיות שכל מה שהוא לומד הוא שוכח. ואמר לו הצדיק: לכה איעצך שקוד על מסכת והלכות שבת. ואמר, דעצה זו מרומזת בזמר 'כל מקדש שביעי' כי שם נאמר: "זכרו תורה משה במצות שבת גרוסה", שתוכלו לזכור ולא לשכוח ע"י אשר במצות שבת גרוסה. ע"כ.

ואכן גם מצינו אותה מעלה אצל משה רבינו אשר הוא בחינת שבת כנזכר אף הוא מביא את הלומד לידי זיכרון. וכמו שכתב החתם סופר (ע"ת פר' תצוה דרוש לז' אדר) וז"ל: סגולה נפלאה לאוקמי גירסא שלא תשתכח ממנו, והוא לדבק עצמו ומחשבתו במשה רבינו. וכבר אמרו חז"ל בירושלמי דשקלים סופ"ב על פסוק 'בצלם יתהלך איש' שלעולם יראה אדם כאילו בעל השמועה לנגדו, רוצה לומר שע"ז זוכה לאוקמי גירסתו ביותר, כיון שמדבק נפשו בבעל השמועה וכל שכן במשה רבנו דאיהו שרשא דאורייתא כולא. ע"כ.

עוד יבואר בדרך זו מדוע רבי שמעון בר יוחאי מצלינו מן הגיהנם.

וכפי שמובא באבות דרבי נתן (פרק ט"ז משנה ג'): רבי שמעון בן יוחי אומר: מכאן שאין ישראל רואים פני גיהנם לעולם. משלו משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שהיה לו שדה זבורית באו בני אדם והשכירוה בעשרת כורין חטים בשנה זבלוה עדרוה השקוה וכסחוה ולא הכניסו ממנה אלא כור אחד חטים בשנה. אמר להם המלך: מהו זה? אמרו לו אדונינו המלך: אתה יודע בשדה שנתת לנו שמתחלה לא הכנסת ממנה כלום ועכשיו שזבלנוה וכיסחנוה והשקינה מים לא הכנסנו ממנה אלא כור אחד חטים בלבד. כך עתידים ישראל לומר לפני הקב"ה: רבש"ע! אתה יודע ביצר הרע שהוא מסית בנו, שנאמר (תהלים ק"ג) 'כי הוא ידע יצרנו'.

נמצא כי בכוחו של רבי שמעון בר יוחאי לפטור כל יהודי מהגיהנם, נמצא כי יש דמיון נוסף בין השבת לרבי שמעון בר יוחאי, כי בשניהם ניצל היהודי מן הגיהנם.

והנה מכיון שרשב"י הוא בחינת שבת, הרי הזמן של לעתיד לבוא נקרא "יום שכולו שבת", כי בזכות רבי שמעון בר יוחאי הנקרא "שבת" נזכה ל"יום שכולו שבת" - נזכה לגאולה. וכבר אמר הרה"ק רבי משה מרוזואדוב זי"ע: כי הגאולה העתידה תהיה ביום ל"ג בעומר.

ונראה לתת ביאור בזה בהקדם:

הקב"ה אמר לאברהם אבינו בברית בית הבתרים (לך לך ט"ו, י"ג) "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה" - והרי בפועל לא היו עם ישראל במצרים רק מאתיים ועשר שנים.

וכתבו המפרשים (יסוד זה מבואר רבות באחרונים, כגון בבית הלוי שמות ג, יא; דרשות דרוש ב'. בצל"ח פסחים קטז: ד"ה ועל דקדוקו, בחיד"א חומת אגן בשלח סי' א', בחתם סופר הגדש"פ ד"ה הלילה הזה כולו מרור, בשם משמאל הגדש"פ ד"ה והנה ידוע, ועוד רבים), שמחמת כן הוצרכו ישראל לגלות עוד ארבע גלויות להשלים את הארבע מאות שנה של גלות מצרים.

אלא שמצינו שיטה האומרת כי אכן השלימו אתה ארבע מאות שנה. כמו שכתב בהגדת שמחת הרגל מהחיד"א (דף לה). לבאר מדוע זכו ישראל בליל הסדר לבחינה של "לילה כיום יאיר" וז"ל: אמנם המפ' יש בהן בנותן טעם, לאשר הוא יתברך הגדיל לעשות שהלילה ההיא היתה מאירה כשמש, שהטעם הוא, כי רבותינו ז"ל אמרו שהטעם שיצאו ברד"ו שנה היינו משום ששעבדו בהם בלילות, וא"כ גם הלילות באו בחשבון והו"ל כאילו ישבו ת"ל שנה, דהגזירה לא היתה רק לשעבדם בימים כמשפט העבדים לעבוד ביום, אבל בלילה שם ינוחו יגיעי כח, ולאשר הרעו לשעבדם גם בלילות, מן הדין הוא שהלילות ישלימו המנין, ולהורות זה עשה ה' שהלילה הזו האירה כשמש, להודיע לכל כי צדיק הוא יתברך וצדק דינו להוציאם בחצי זמנם, כי הלילות ששעבדום נחשבו לימים. עכ"ד.

וכתב בספר אספקלריא המאירה (פר' בשלח דף מ"ב) לבאר מה שמובא בפרקי לרבי אליעזר (פרק מ"ח), שמצרים השתעבדו בישראל ביום ובלילה, היינו שהמצריים היו חושבים כל הלילה באיזה אופן להכביד את השעבוד על ישראל וביום היו מוציאים את מחשבתם לפועל. והמצריים נידונו על המחשבה כמעשה (תנוד"א רבה פ"ז) וכמו שנאמר (יתרו י"ח, א'): "כי בדבר אשר זדו עליהם", ותרגומו: "ארי בפתגמא לי חשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה דנינון", ובזה נשלם הזמן, להוי כאילו השתעבדו בהם לילה ויום. עכ"ל.

ולפי זה י"ל, שנשלם הזמן בקושי השעבוד במחשבה היינו מה שחשבו המצריים עליהם בלילות לשעבדם למחשבה כמעשה ולא צריכים ישראל לגלות עוד את ארבע גלויות, כיון שהשלימו את השעבוד של ארבע מאות שנה על ידי מחשבת המצרים בלילות.

והנה כתב בספה"ק נועם אלימלך (פר' נשא) ברמז מאמרם ז"ל (פסחים מד.) "טעם כעיקר", פירוש: טעם היינו הסתכלות

איסור חלילה או איזה מחשבה והרהור רע חלילה, הוא כעיקר עבירה גופה, וצריך לשמור עצמו מאוד בזה כמו מהעיקר עבירה. עכ"ל. אך שיטת הראב"ד (הובא ברשב"א חולין צט. ובתורת הבית בית ד' שער א'), דאע"ג שטעם כעיקר מן התורה, מכל מקום אין לוקין עליו כיון שטעם כעיקר בכל איסורין שבתורה ילפינן (פסחים מד.) בקל וחומר מנזיר או במה מצינו מגיעולי נכרים, והרי אין לוקין מן הדין. עי"ש.

אמנם שיטת רבי שמעון במס' סנהדרין (דף עד.) דעונשין מן הדין שמובא שם: "תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: העובד עבודה זרה ניתן להצילו בנפשו מקל וחומר: ומה פגם הדיוט ניתן להצילו בנפשו, פגם גבוה לא כל שכן? - וכי עונשין מן הדין? - קא סבר: עונשין מן הדין."

ולרבי שמעון שסובר שעונשין מן הדין אם כך גם לוקין על טעם כעיקר.

והנה אע"ג שלהלכה נפסק "אין עונשין מן הדין", ממילא אין להעניש את המצרים על מחשבתם בלילה לשעבד את ישראל, אבל ביום ל"ג בעומר נפסק הלכה כרבי שמעון ועונשין מן הדין ולוקין על טעם כעיקר ונשלם הזמן בלילות אשר חשבו בהם להרע לישראל להוי כאילו נשתעבדו בפועל ואינם צריכים עוד להשלים בארבע גלויות והגיע זמן הגאולה.

קו "אור הגאולה"

דברי חיזוק, תורה ומוסר להפיץ את אור הגאולה

מספר המערכת 0796065479

שלוחה 2 - שיעורי הרב איתי בן אהרון